

Rest mij nog te vermelden, dat het mij plezier deed in de lijst van medewerkers aan de tentoonstelling ook de naam van de nederlandse bioloog Dr Hans Kruuk aan te treffen.

Docenten die een werkweek met de school naar Londen maken, doen er goed aan van te voren het boekje te bestuderen en eventueel een voorbereidend bezoek te brengen, zodat zij afhankelijk van welk boek zij voor hun leerlingen gebruiken, opdrachten kunnen opstellen, die de leerlingen op de tentoonstelling kunnen uitwerken.

Wat men met „Bouquet” in een paar maanden bereikt, bereikt men veel indringender in 3 à 4 uur in deze zuidelijke vleugel op de 1e verdieping van het BM te Londen.

Het is jammer dat wij in Nederland geen instituut hebben van enig formaat, dat op de wijze als het BM te Londen speciale meerjaren durende tentoonstellingen van deze perfectie kan verzorgen.

Dr J.P.D.W. Payens

DE PUBLIEKSFUNKTIE VAN DE HORTUS BOTANICUS VAN DE UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

Nog steeds wordt „de Victoria regia” genoemd als Amsterdammers het hebben over de Hortus. De bloei van deze spektakulaire waterlelie werd steeds uitgebreid in de pers aangekondigd en soms stonden 2000 mensen per avond in de rij om het wonder te aanschouwen.

In 1968 moest de Victoria-kas worden afgebroken wegens bouwvalligheid. Voor nieuwbouw was geen geld beschikbaar; aan de oudste Victoria-kweek van Europa (sinds 1854) was een einde gekomen. Om tegemoet te komen aan de grote publieke belangstelling is vanaf 1970 een meer gericht beleid gevoerd ten aanzien van de publieksfunctie van de Hortus. Dit beleid heeft geresulteerd in een aanpassing van de etikettering; de uitgifte van een hortusgids; het geven van rondleidingen; het organiseren van tentoonstellingen; het plaatsen van luisterpalen.

1. Etikettering

Waar van toepassing zijn de planten van Nederlandse namen voorzien, naast de wetenschappelijke. De areaalaanduiding, die vroeger in latijnse afkortingen werd gegeven, is nu in het Nederlands gesteld. Bij steeds meer planten geeft een korte tekst op het etiket enige nadere informatie. Bij enkele perken wordt specifieke informatie gegeven over bijzondere aspecten; bij éénjarige planten staan kweekaanduidingen voor het publiek (realisatie 1977), bij medicinale planten een omschrijving van het gebruik (1974) en bij het perk biosystematiek bijzonderheden over ecologie, de chemie of karyologie van de betreffende planten (1976). Bij de wettelijk beschermde planten is dit vermeld (1977).

2. De Hortusgids

In 1972 is een gids verschenen over de tuin en de belangrijkste planten(groepen) in de kollektie. De planten die in de gids besproken worden zijn voorzien van een aparte aanduiding; zie hortusgids. Er is ook een engelse editie. Een moeilijkheid van deze gids is de veroudering. Wijzigingen in de kollektie en nomenclatorisch noodzakelijke naamsveranderingen van planten maken een heruitgave van de gids om de paar jaar wenselijk.

3. Rondleidingen

In 1973 zijn voor het eerst lessen gegeven aan de 5e en 6e klassen van basisscholen. De organisatie van de lessen wordt ondersteund door de Amsterdamse Natuurhistorische Raad, die ook zorgdraagt voor didaktische begeleiding bij samenstelling van de lessen en het lespakket (drs W.G.M. Schroevers zie ook blz...). De lessen in de Hortus duren 1 uur. Een inleiding met dia's van 20-25 minuten wordt gegeven in een leslokaal, daarna volgt een wandeling door de Hortus. De lessen worden grotendeels gegeven door de assistente van de wetenschappelijk medewerker. In 1973 is gestart met een les over nuttige tropische planten: koffie, suikerriet, rijst, katoen, kaneel, peper, pinda (elke leerling krijgt ongebrande pinda's mee om ze zelf te kweken). In 1975 is een les toegevoegd over plant-dier relaties, voedselketen, fotosynthese, ademhaling, bestuiving en verspreidingsbiologie. In 1977 is een les over bedreigde planten gestart.

De lessen worden gegeven van 1 maart tot aan de zomervakantie, drie lessen per dag. Er bestaat grote belangstelling voor, zodat er een volledig bezet lesrooster is.

4. Tentoonstellingen

In 1974 is een proeftentoonstelling georganiseerd over „Vormenrijkdom in het Plantenrijk“, waarin enkele vorm-funktierelaties behandeld werden. Bestuiving en verspreidingsbiologie, aanpassing aan extreme milieu's (woestijn en wateroppervlak) en inaktivore planten. In 1975 is met steun van de Centrale Audiovisuele Dienst van de Universiteit van Amsterdam de tentoonstelling herzien en verfraaid. Ook is een band-dia programma met dubbelprojectie over plantengeografie vertoond. Van half mei tot begin september is voor tentoonstellingen de Oranjerie beschikbaar. een ruimte van ca 6 bij 11 m, hieraan is nu

ook de „Kaapse kas“ toegevoegd, die zich veel beter leent voor de expositie van levende planten. In 1977 is een nieuwe tentoonstelling ingericht over bedreigde planten. Veel aspecten van de bedreigingen worden behandeld: Waarom planten belangrijk zijn (biosfeer, voedsel, medicamenten), hoe ernstig de bedreiging is (eiland flora's, tropisch regenbos, waddenzee, milieu en nivelering) en mogelijkheden voor verbetering (natuur-educatie, onderzoek, wetgeving, reservaatbeheer, botanische tuinen). Een diaprogramma over de beschermde inheemse planten is in de tentoonstelling opgenomen. Van september tot mei is de tentoonstelling beschikbaar voor uitleen. Zo heeft hij reeds gestaan in Diergaarde Blijdorp te Rotterdam en het Natuurhistorisch Museum te Maastricht. Bij de tentoonstelling hoort een beschrijvende brochure „Planten Bedreigd“. Informatie over de tentoonstelling is verkrijgbaar bij Drs H. Wiering, Hortus Botanicus te Amsterdam.

5. Luisterpalen

Na druk op een klok van de luisterpaal klinkt een tekst van 3-4 minuten uit een luidsprekerkastje. Deze staan in de varenkas, de palmenkas en bij het medicinale perk. Uitbreiding in enige andere kassen is gepland.

Het geheel van publieksactiviteiten in de Hortus heeft geleid tot een duidelijke groei in de belangstelling: 3750 bezoekers in 1970, 8050 in 1973, 12.350 in 1976.

Beperkende factoren bij de opvang van bezoek zijn:

- a. De kleine omvang van de Hortus (1 ha) en vooral de zeer smalle paden in de kassen; het rondleiden van een groep van meer dan 30 man is niet te doen.
- b. De reserves bij de Universiteit om personeel en geld voor de publieksfunctie ter beschikking te stellen.
- c. In de weekends zijn slechts twee tuinlieden aanwezig voor het verzorgen van de planten. Voor elke bezoeker moeten ze hun werk laten liggen om de poort te openen, van rondleidingen kan dan geen sprake zijn.

Om bovenstaande redenen wordt weinig publiciteit gegeven aan onze activiteiten. Hulp van buiten de universiteit, zoals van het I.V.N., kan zeker het bezoek aan de Hortus, ondanks bovengenoemde nadelen, doen vergroten en dat lijkt wenselijk voor deze kleine groene oase in een wereldstad.

Ook de botanische tuinen van de Vrije Universiteit te Amsterdam en de Rijksuniversiteit te Groningen en Leiden hebben edukatieve programma's voor schoolklassen. De overige universitaire horti niet. De niet-universitaire tuinen in Tegelen, (Jochum Hof), Kerkrade en die te Rotterdam en 's Gravenhage en vele heemtuinen zoals Thijsses hof te Bloemendaal, zijn zeer actief op het gebied van de natuureducatie.

D. O. Wijnants